

פרשת **שְׁמִי** מות

צִדְקַת תְּעֵשֶׂה לַתְּבָרָה – שְׁמוֹת

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה... למה צריך לחזור על הרשימה?

פרשתנו פותחת בפסוק "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה...". כשם ששמה של כל פרשה מלמד על מהותה ופנימיותה, כך גם באשר לשם הספר, אף הוא **שְׁמוֹת**. ולכאורה, לא ברור מדוע זכה הספר לשם זה, מאחר ששמות היורדים מצרימה, פורטו כבר בפרשה הקודמת, החותמת את ספר בראשית? וגם אם הם מוזכרים שוב, בראשית הפרשה, הרי בכך תם לכאורה, העיסוק בהם? כדי להתייחס לשם 'שְׁמוֹת' (בלשון רבים), עלינו להתייחס למלה 'שֵׁם', למקורה ולמהותה. נושא זה של מהות ה**שֵׁם** רחב ועמוק מאוד ולכן נתייחס אליו רק על קצה המזלג.

בסיפור הבריאה, מספרת לנו התורה שהקב"ה הביא אל אדם הראשון כל אחד מבעלי החיים, "לִרְאוֹת מַה יִקְרָא לוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נִפְשׁ תְּחָהּ הוּא שְׁמוֹ"; ויקרא האָדָם **שְׁמוֹת** לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְלַל חַיַּת הַשָּׂדֶה". לפי המדרש, רצה הקב"ה להוכיח למלאכים, את חוכמתו של האדם, בקריאת **שְׁמוֹת** לנבראים. בספרי הקבלה מוסבר, שבשמות שנתן אדם הראשון לנבראים, הוא כיוון לדעת בוראו, כלומר שקרא להם "בשמות שקבע להם הקב"ה תחלה", ולכך כוונת הכתוב "וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם... הוּא שְׁמוֹ".

אך עדיין לא ברור, מה החשיבות הגדולה שיש לו **לשם**, עד כדי כך, שהקב"ה קובע **שֵׁם** לכל נברא, ואפילו לכוכבים המרוחקים, "מוֹנֶה מִסְפָּר לְכֹכְבִים, לְכָל שְׁמוֹת יִקְרָא". ובעצם, לשם מה אנו זקוקים לשמות? מעניין לשים לב לכך שאפילו לצורך העלאת השאלה האחרונה נזקקנו למילה **שֵׁם** ("לֵשֵׁם מה?"). שם העצם שאנו נותנים לחפץ מסוים למשל, אמור לאפשר לנו להתייחס אליו, גם מבלי שיהא מצוי לנוכח עינינו (או מבלי להצביע עליו), ולהבחין בינו לבין פריט אחר. שם העצם מאפשר לנו איפוא, לעשות אבחנה בין סוגים שונים של עצמים, כי השם מייצג כבר את התכונות המאפיינות את העצם. כאשר מדובר באדם, ואפילו בבעל חיים, מאפשר לנו השם ליצור קשר עם בעל השם ע"י קריאה בשמו. המילה **שֵׁם** כמו מרמזת גם על פתרון לבעיית ה**שֵׁם**, מקום מרוחק יחסית, בו מצוי אדם שאנו רוצים לתקשר אתו. ואין המדובר בריחוק גיאוגרפי דוקא, אלא אפשר שפיזית לדוגמה, הוא קרוב יחסית, אך ראשו ורובו נתונים **שֵׁם**, בנושא אחר לגמרי.

הקריאה בשמו של אותו אדם, השומע את הקריאה, גורמת לו להתקרב פיזית אל הקורא לו, או לגלות התקרבות עניינית אל הקורא, בהפניית הפנים לעברו, בהטיית אוזן לשמוע את דבריו ובעצם בנכונותו להיות "מקושר" אל הקורא לו, קשר עין, קשר אוזן ואפילו תשומת לב. מעניין שהמילה **שׂוֹם**, בביטויים **מְשׂוֹם** ו**עַל שׂוֹם**, משמעותה בארמית **שֵׁם**, כלומר שכאשר אנו מציגים את הסיבה למשהו, ופותחים את הנימוק במילה 'מְשׂוֹם', אנו מתייחסים אל ה**שֵׁם** כאל גורם פנימי המסתתר מאחורי התוצאות. וכן לגבי הפועל **לשׂוֹם**, מלשון שומה, להעריך שווי של נכס. ה**שֵׁם** של חפץ, מאפשר לנו לקבל תמונה ראשונה באשר לערכו של החפץ, או לפוטנציאל הגלום בו.

לפי פנימיות, שמו של כל נברא, מייצג את פנימיותו/מהותו. לכל נברא בעולם, וליהודי בפרט, יש תפקיד בבריאה, וכדי שיוכל לעמוד בה, צייד אותו הקב"ה ב**שֵׁם** מתאים ובכישורים הדרושים לכך. היתכן?! האם כל האנשים הקרויים 'שמעון' לדוגמה, הם בעלי אותה מהות? על רגל אחת, התשובה לכך היא שאומנם יש מכה משותפת סמוי לכולם, אך לכל שם, יש מספר מסלולי מישנה חלופיים, הנתונים לבחירתו של האדם. הקב"ה נותן לאדם את "זכות הבחירה" ומאפשר לו בכך לקיים את המצוה "ובחרת בחיים". יש בשמו שערים הפונים לכוונים חיוביים, לצד הקדושה, ויש בשמו גם פתחים המוליכים לצדדים ההפוכים. לא לחינם, ממוקמות האותיות ש', מ', במרכז/בפנימיות המילה 'נְשֵׁמָה'. **שְׁמוֹ** של האדם מייצג את הרצון האלוקי לגביו (בגימטריא: **שְׁמוֹ** = רצון). כעת יכולים אנו לראות שה**שֵׁם** כמו מצביע קדימה, על קו מטרה רם ונישא, **שֵׁם**, למקום אליו יכול האדם להגיע, ול**שֵׁם** הוא אמור להגיע, אם רק ירצה ויפעל למימוש **שְׁמוֹ**.

לכאורה, שמו של האדם לא נועד בעבורו, כי הוא הרי אינו קורא לעצמו ב**שֵׁם**, למעט כאשר הוא מציג את עצמו. השם שלו נועד למעשה בעבור האחרים, כדי שיוכלו לקרוא לו מבחוץ, ולהתחבר ל**פנימיותו**, כאשר יסב את **פניו** אל הקורא בשמו וישים ליבו לדבריו. לכן, כאשר מדברים עם אדם, ורוצים שהדברים יגיעו ל**פנימיותו**, כדאי ל**פנות** אליו תוך כדי הזכרת שמו. הדבר מחזק את הקשר לנפשו, לפנימיותו. אחת הדרכים לעורר את האדם, אפילו כאשר הוא איבד את הכרתו, היא ע"י לחישת שמו באזנו. שמו של האדם, אמור להביא לידי ביטוי את פנימיותו, גם כלפי חוץ, בגופו, בדיבורו ובמעשיו. כמו שפריטי לבוש אופייניים, מסייעים בזיהוי של הלובש אותם ומעידים על תפקידו, כמו גלימה של שופט, מדים של שוטר, וסטטוסקופ על צווארו של רופא, כך אמורים להיות הדברים בהתייחס לשמו של האדם. על האדם להביא את שמו, דהיינו את מהותו ופנימיותו, לידי ביטוי מעשי, במציאות היומיומית. אז הוא "עושה לו **שֵׁם**" או "קונה לו **שֵׁם**", הוא מצדיק את שמו, וקונה לעצמו את זכותו עליו. גם שורש הביטוי "שְׁמוֹ הוֹלֵךְ לַפְּנִי", בא ללמד על כך שהאדם הגיע למדרגה גבוהה כזו, שבה די בהזכרת שמו, כדי להעיד על פנימיותו (לַפְּנִי = לַפְּנִימִיּוּת).

גדולתו של אדם הראשון, ויכולתו לתת שמות לנבראים, היתה קיימת כל עוד לא חטא בעץ הדעת. משחטא, הוחלפו "כותנות האור" בהן היה לבוש "בכותנות עור", וכמו "נתעוור" בראייתו הרוחנית, וכשרו נפגם. לפי פנימיות, נשמתו של כל אחד מישראל, היא ניצוץ מנשמתו של אדם הראשון, שהתחלקה לששים ריבוא נשמות. לאור קטנותה היחסית של נשמתנו, ובהתחשב בחשיבותו הגדולה של ה**שֵׁם**, כיצד זה מרשים אנו לעצמנו, לתת **שמות** לילדינו? וכיצד נשכיל לתת

להם את השמות הנכונים? מסתבר, כי אמנם אין אנו אמורים לקרוא בשמות לנבראים השונים, אך כפי שאמרו חז"ל, "שלושה שותפים בו באדם, אביו, אמו והקב"ה". מכיוון שכך, זוכים אנו בסיוע ובהארה מאיתו יתברך, ובמיוחד כאשר רוצים אנו לתת לרך היילוד שם שיקל עליו, למלא את ייעודו ולעשות את רצון קונו.

וכשם ששמו של התינוק, אינו ניתן לו מייד עם הולדתו, אלא ממתנינים, וכורכים אותו עם מצוות המילה, בברית הנחתמת בבשרו, כך גם עם ישראל הופך למעשה לעם, במעמד הר סיני, כאשר הוא מקבל את התורה. קשר גומלין זה, והשפעת החיצוניות של היהודי, על פנימיותו, באים לידי ביטוי מיוחד, בגאולת מצרים. שהרי בלחץ הגלות, עם ישראל ירד מבחינה רוחנית והגיע עד מ"ט שערי טומאה. איזו זכות עמדה לו, עד כדי הוצאתו משם, ועוד בניסי נסים? ואומר המדרש, שמה שעמד להם לישראל, זו העובדה, שלאורך כל הגלות, שמרו על צביונם העברי היהודי. הם לא שינו את **שםם**, לא את לשונם, וגם לא את לבושם. כל המאפיינים החיצוניים הללו, הנראים לכאורה, חסרי חשיבות וערך, הם אלה ששמרו עליהם בעצם, היטו את הכף לזכותם, והביאו למהפך של "מגולה לגאולה". לכן מוזכרים "**שמות בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**" בראשית הפרשה, לומר לך, שאותם שמות עימם ירדו, הם אלה, שעימם ובזכותם גם עלו.

ותקרא שמו מִשֶׁה... כִּי מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ – למה מִשֶׁה ולא מְשִׁוּי?

מעניין שהשם הראשון שניתן בפרשתנו, ניתן למשה רבינו. התורה מספרת לנו על בת פרעה המוצאת אותו בתיבה ומחליטה לאמצו. לאחר שנגמל מהניקה, הוא מושב לה ע"י המינקת, אמו הביולוגית יוכבד, "ותקרא שמו מִשֶׁה ותאמר כי מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ". למרות שחלף פרק זמן נכבד מאז משהו אחר, היא קוראת לו **מִשֶׁה**. ומוזר שמה רבינו איש האלוקים, המנהיג הגדול ביותר שקם לעם ישראל, קרוי בשם שניתן לו ע"י נסיכה מצרית. הפליאה מתעצמת כאשר אנו מגלים במדרש כי למשה ניתנו עשרה שמות, כשהשם שניתן לו ע"י אמו למשל, הוא **טוֹבְיָה**, ועדיין הקב"ה כמו מעדיף את השם **מִשֶׁה** על פני כל השמות האחרים. ויש מקום לשאול גם באשר לתקינותו של השם, שהרי משה נמשה מן המים, ולכן מן הראוי היה לקרוא לו **מְשִׁוּי** או **נְמִשָּׁה** (ע"י אחר) ולא **מִשֶׁה** (את האחרים)? כאן יכולים אנו לגלות עד כמה השם מעיד על המהות. ייעודו של **מִשֶׁה** הוא להיות מושיען של ישראל, למשות אותם מן המים הזדונים של היאור, מגלות מצרים החשוכה. לכן גם הוא עצמו עובר את התהליך של ההצלה, כדי לחקוק בו, בפנימיותו, את יסוד ההצלה של הזולת.

ומכיוון שבשמות עסקינן, בספר שמות וגם בפרשת שמות, נתייחס להיבטים נוספים בשמו של משה רבינו. אם נקרא את שמו של משה למפרע, מסופו לראשיתו נקבל '**הַשֵּׁם**', כמו בא לומר שזהו ה**שֵׁם** המיוחד בהא הידיעה. ואכן לא צריך להתאמץ כדי לגלות שמה הוא האיש ששמו מופיע כאדם ('ישראל' משמש בעיקר כשם של העם), יותר מכל שם של אדם אחר בתורה, וגם בתנ"ך (770 מופעים). מפרשת שמות, בה הוא נולד, ועד פרשת וזאת הברכה, החותמת את התורה בסיפור מותו, מופיע שמו בכל פרשה, למעט פרשת תצוה (יש לכך סיבה מיוחדת). ועדיין אין אנו רואים בכך חידוש מרעיש במיוחד, עד שאנו מגלים כי על פי קבלה, **מִשֶׁה** הוא גואל ראשון והוא יהיה גם הגואל האחרון של עם ישראל. שמו גם רומז לכך, ראשי תיבות של **מה שהיה הוא שיהיה**. כמו שמה רבינו גאל את עם ישראל ממצרים כך יגאל אותם בגאולה האחרונה כמשיח. ולכאורה סותרים הדברים את אמונתנו במשיח בן-דוד, שהרי דוד משבט יהודה ומשה משבט לוי? אחד מהפסוקים בהם נרמז מוצאו של משיח, מופיע בברכה שמברך יעקב את יהודה לפני מותו, "לא יסור שֵׁבֶט מִיְהוּדָה וּמַחֲקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים". צמד המילים "**יָבֹא שִׁילָה**" עולה בגימטריא 358, כמניין "**משיח**", לרמז לנו שמשח יבוא משבט יהודה. אך מוזר, שדוקא המילה '**שִׁילָה**', המייצגת גאולה ומשיח, עולה בגימטריא **345** כמניין '**מִשֶׁה**'? ומי מהם נועד להיות משיח?

למרות כל הטענות כנגד הגשמיות, וביטויים המזלזלים בערכו של "הגוף הגנוף", מייחסת היהדות לגופו של האדם, ולכל איבר בו, חשיבות גדולה מאוד. די לנו בראיית המאמצים הנעשים כדי לאסוף כל פיסה מגופו של חלל, כדי להבין שיש קדושה בגופו של יהודי ולכן חשוב להביאו לקבר ישראל. גם ב**גְּשָׁם** (מלשון גשמי) וגם ב**בְּנִשָּׁם** (מלשון נשמה) של היהודי יש **שֵׁם**, מהות אלוקית. רק **בגן** העדן, אצל אדם הראשון שלפני החטא, היה חיבור מיטבי בין **הגוף והנשמה**. בעקבות החטא נתחלקה נשמתו של אדם הראשון לרסיסי נשמות, כשנשמתו של כל יהודי היא בעצם רסיס כזה. אך יש נשמה אחת, הקרויה נשמת משיח ובה ניצוצות מכל נשמות ישראל. משה רבינו זכה לנשמה זו, ולכן דוקא הוא מקושר לכל אחד ואחד מישראל ויכול לשמש רועה נאמן לכולם. משיח אכן אמור להיות, בגופו, מצאצאיו של דוד המלך, אך נשמתו היא נשמת משיח, נשמתו של משה רבינו. ועד להתגלותו של משיח שבפתח, ניתן לומר שהוא אכן **מוֹשֶׁה** אותנו לאורך כל הדורות, וגם בדור הזה, ממי האפסיים שאנו רחשים בהם, באמצעות התורה שהוריד לנו משמיים. התורה קרויה בפי הנביא מלאכי "תורת **מִשֶׁה**". בתורה נמנות 53 פרשיות, כמניין **ג'ו"ן**, שהלימוד בהן מאפשר לנו להקטין את רמת החציצה שבין **גוף ונשמה**, לשפר את החיבור ביניהם ו"לטעום" על קצה הלשון, טעם **גן** עדן.

דבר חסידות

"**אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה**" - מדוע נקרא שמו של ה' "**אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה**"?

משום ששם זה מורה על התשובה. כאשר יהודי מתחרט ואומר - אהיה טוב מהיום והלאה, מיד משיב לו הקב"ה: אף אני אהיה איתך ואשרה עליך את שכונתי.

(דבר יום ביומו)

שבת שלום ומבורך

|| / || / ||

אם ברצונך לקבל את הגיליון במייל או במסרון, אנא פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.